

5. Криминалистика : учеб. для вузов / [под общ. ред. Е. П. Ищенко, А. Г. Филиппова]. – М. : Высшее образование, 2007.
6. Мухин, Г.Н. Криминалистика: Учебное пособие / Г.Н. Мухин, Д.В. Исютин-Федотков; Минск : Акад. МВД Респ. Беларусь, 2009. – 227 с.
7. Абросимов В.П. Основы криминалистического учета и его использование в оперативно-розыскной и следственной работе органов охраны общественного порядка: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. – Харьков, 1967.
8. Белкин Р. С. Курс советской криминалистики. Т. 2. Частные криминалистические теории / Р. С. Белкин. – М., 1978. – 410 с.
9. Белкин Р. С. Криминалистика Т. 1. : учеб. / Р. С. Белкин, В. П. Лавров, И. М. Лузгин [и др.] ; [под ред. Р. С. Белкина, Г. Г. Зуйкова]. – М. : ВШ МВД СССР, 1969. – 376 с.
10. Ищенко П. П. Криминалистические учеты: свойства объектов и развитие системы / П. П. Ищенко // Вестник криминалистики / [отв. ред. А. Г. Филиппов]. – М. : Спарк, 2008. – Вып. 2 (26). – С. 84 – 88.
11. Терещенко В. И. Криминалистические учеты органов внутренних дел: учеб. пособ. – М. : МССШМ МВД СССР, 1989. – 55 с.
12. Беляков А. А. Криминалистическая регистрация / А. А. Беляков, Р. А. Усманов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2006. – 192 с.
13. Ялышев С. А. Криминалистическая регистрация: проблемы, тенденции, перспективы : монограф. / С. А. Ялышев. – М. : Академия управления МВД России, 1998. – 140 с.
14. Інструкція з організації функціонування Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ України [затверджена наказом МВС України № 75 від 10.03.2010 р.].
15. Бірюков, В. В. Основна облікова одиниця: її структура та місце в інформаційних системах / В. В. Бірюков // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – С. 199 – 206.

УДК 343.983 : 623.443

Р.В. Мельник

ПОНЯТТЯ ОБ'ЄКТІВ,

ПЕРЕРОБЛЕНИХ У ВОГНЕПАЛЬНУ ЗБРОЮ

Досліджено та проаналізовано визначення поняття об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю та викладено авторське бачення.

Ключові слова: *перероблена вогнепальна зброя, перероблені стартові та газові пістолети та револьвери.*

Исследовано и проанализировано определения объектов, переделанных в огнестрельное оружие, изложено его авторское ведение.

Ключевые слова: *переделанное огнестрельное оружие, переделанные стартовые и газовые пистолеты и револьверы.*

Investigated and analyzed the definition of objects processed in fire arms and opinion.

Key words: *a shooting-iron is done, starting and gases pistols and revolvers are done.*

Соціально-економічні перетворення, що відбуваються нині в Україні, супроводжуються кількісними і якісними змінами злочинності - проявами нових злочинів, у тому числі із застосуванням зброї. Сьогодні вчинення злочинів із застосуванням різних видів зброї - явище буденне для багатьох регіонів нашої держави [1].

Дослідженню у галузі судової балістики присвячено багато праць вчених криміналістів. Окремі проблеми розглядали українські та закордонні криміналісти: М. І. Авдєєв, Т. В. Авер'янова, М. С. Артамонов, В. С. Аханов, М. М. Басов, Р. С. Белкін, В. П. Бахін, В. Є. Бергер, В. Д. Берназ, В. М. Большаков, П. Д. Біленчук, А. Ф. Волобуєв, В. Ю. Владимиров, І. В. Виноградов, В. І. Галаган, В. Г. Гончаренко, Г. Л. Грановський, В. Ф. Гушин, І. А. Дворянський, Б. М. Єрмоленко, О. Б. Жук, О. М. Зінін, В. В. Зирянов, М. М. Зюський, А. В. Іщенко, П. П. Іщенко, Н. І. Клименко, Б. М. Комаринець, І. М. Козаченко, В. А. Комаха, А. В. Кофанов, Ю. О. Крапівкін, Ю. М. Кубицький, С. Д. Кустанович, С. В. Куценко, А. С. Лазарі, І. В. Макаров, С. М. Матвєєв, Ю. Л. Носко, В. А. Ручкін, І. О. Сапожников, Є. І. Стащенко, Х. М. Тахо-Годі, Є. М. Тихонов, О. І. Устинов, В. Ф. Черваков.

У їх працях висвітлені питання поняття вогнепальної зброї, її класифікація, місце в криміналістичній балістиці, криміналістичному зброєзнавстві та досліджені проблеми, що пов'язані з появою нових, раніше не відомих видів зброї. Водночас у науковій літературі не приділено достатньої уваги об'єктам, переробленим у вогнепальну зброю (перероблені стартові, газові пістолети (револьвери тощо). Відповідно актуальним є комплексне, системне дослідження об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю, боєприпасів до неї та слідів її застосування.

Аналіз стану оперативної обстановки в Україні свідчить, що існуючі тенденції в сфері обігу вогнепальної зброї і бойових припасів, вчинення резонансних злочинів з їх застосуванням значною мірою зумовлені недосконалістю нормативного врегулювання питань виробництва, володіння, зберігання, користування та розповсюдження зброї, боєприпасів з боку міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій та фізичних осіб, а також відсутністю правового забезпечення режиму контролю в зазначеній сфері.

З кожним роком в Україну ввозиться все більше і більше нових зразків зброї іноземного виробництва, такої як нарізної короткоствольної, мисливської, спортивної, а також стартових, сигнальних, газових пістолетів (револьверів), пневматичних та будівельних пістолетів та інших, тобто об'єктів, які вогнепальною зброєю не являються.

У експертній практиці зустрічається багато предметів, які можуть уражати, але вони не є вогнепальною зброєю. Такі стріляючі об'єкти можуть бути заводського, кустарного чи саморобного виготовлення. Інколи вони за зовнішнім виглядом та формою бувають не схожі на зброю, але стріляють, мають уражаючі властивості і є вогнепальною зброєю. І навпаки, зустрічаються предмети, які являють собою майже копію вогнепальної зброї, навіть стріляють, але не є вогнепальною зброєю [10]. Тому віднесення предметів до вогнепальної зброї чи боєприпасів відбувається не за військово-технічними ознаками, але й за цільовим призначенням насамперед, яке визначається за наявністю насамперед основних та додаткових криміналістичних ознак.

До основних конструктивних ознак відноситься наявність:

- вузла, що складається з камери для розміщення патрона (патронника) чи метального заряду зі снарядом (зарядна камера) і направляючої частини, призначеної для розгону снаряда й надання йому направленої руху;

- пристрою запирання каналу ствола; може бути конструктивно не відокремленим елементом конструкції ствола;

- пристрою запалення метального заряду.

Об'єкти, у яких відсутня хоча б одна з цих ознак, до вогнепальної зброї не належать.

Окремі зразки вогнепальної зброї можуть не мати ствола як окремо оформленого конструктивного елемента (наприклад, у деяких зразках револьверів функцію направляючої частини ствола, призначеної для розгону снаряда й надання йому спрямованого руху, виконують передні частини зарядних камор).

До додаткових конструктивних ознак відноситься наявність спускового, ударного механізмів, механізму запирання каналу ствола, прицільного пристрою, пристрою для утримання й керування та ряду інших механізмів, пристроїв і вузлів, що підвищують ефективність застосування вогнепальної зброї, а також указують на її призначення.

Наявність чи відсутність додаткових конструктивних ознак у об'єкта не є визначальним чинником при вирішенні питання про належність його до вогнепальної зброї [2].

Конституцію України проголошено, що людина її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в нашій державі найвищою соціальною цінністю. Кожна людина має невід'ємне право на життя, право на свободу та особисту недоторканість, а також недоторканість житла. Обов'язок держави - захищати життя людний. (ст.ст. 3, 27, 29, 30 Конституції України). Вперше в Україні закріплено право кожного громадянина захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань. Ці конституційні положення особливо актуальні в наш час, коли криміналізація всіх сфер життя в Україні визнається як одна з найбільших загроз не лише особистій безпеці громадян, але й незалежному розвитку держави. Верховна Рада України констатувала, що корупція і організована злочинність загрожують національній безпеці та конституційному ладу України. Процес демократизації суспільства вимагає прийняття відповідних законів.

Необхідність законодавчого визначення поняття об'єктів перероблених у вогнепальну зброю спрямовані, насамперед, на захист життя, здоров'я громадян, їх власності, запобігання незаконному розповсюдженню та обігу зброї її сертифікації при ввезенні з закордону, а також внесення відповідних поправок щодо окремих статей чинних Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення відповідної класифікації за незаконне перероблення об'єктів, які до цього зброєю не були як визначальної ознаки злочину або як ознаки, що обтяжує відповідальність за цей вид злочину. Станом на сьогоднішній день поняття "об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю" не набуло визначення на рівні закону.

Уникнути розбіжностей між юридичним визначенням поняття об'єктів перероблених у вогнепальну зброю та визначенням цього виду зброї у природничих науках можна було б з прийняттям Закону України "Про зброю". Необхідність його прийняття вказана у суспільстві давно, що підтверджується не тільки численними публікаціями, а й намаганнями регламентувати питання обігу вогнепальної зброї серед різних верств населення за допомогою різноманітних нормативно-правових актів - від постанов Верховної Ради України до наказів окремих міністерств і відомств.

У 1995 р. на розгляд до Верховної Ради надійшов перший законопроект, який було розроблено Міністерством внутрішніх справ. Він пройшов узгодження з іншими міністерствами і відомствами, сфера діяльності яких є причетною до питань обігу зброї. Фактично

саме цей проєкт вносився Кабінетом Міністрів України після деяких доробок двічі – у 1995 та 1996 рр. [11]. Крім цього законопроєкту протягом 1995-2005 рр. до Верховної Ради надходили проєкти від народних депутатів В.Недригайла, М. Поровського, В.Шевченка, Ю.Кармазіна та В. Мухіна, О. Данільчука, І. Біласа [12].

В цих законопроєктах запропоновані лише визначення переробленої зброї, а визначення щодо об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю, відсутні. Тому, на нашу думку Закону України "Про зброю", потрібно доопрацювати.

На розгляді Верховної Ради України знаходиться інший проєкт Закону України "Про зброю", народних депутатів України В. Мойсиком, О. Бандуркою, М. Маркуш, В. Нечипорук, С. Сінченком та іншими від 29.10.2003 № 1171-д [13]. У ньому пропонується дещо інше визначення: "Несакціонована зброя" та "Несанкціоноване виробництво зброї":

- Несанкціонована зброя – зброя, яка не відповідає встановленим стандартам та технічним умовам заводів чи фірм виробників і може бути цілком саморобною, переробленою із стандартної зброї або виготовленою з виробів, які раніше не були вогнепальною зброєю.

- Несанкціоноване виробництво зброї – виготовлення зброї особами, які не займаються законною офіційною діяльністю з виготовлення зброї, без дотримання будь-яких стандартів і технічних умов цілком саморобним способом з використанням окремих деталей і частин промислової і кустарної зброї або переробки саморобним шляхом промислової чи кустарної зброї, у якій замінені деякі деталі чи вузли, внаслідок чого вона набула нових характеристик, а також переробки саморобним шляхом виробів, що не були вогнепальною зброєю.

Автори включають в них два поняття: "перероблена зброя" та "об'єкти, перероблені у вогнепальну зброю". На нашу думку це робити не слід, тому що це два різних поняття, це обумовлюється тим що, перероблена зброя – це зброя, яка вже до цього була вогнепальною зброєю, але її переробили (обріз мисливської рушниць), а об'єкт перероблений у вогнепальну зброю, зброєю ще не був (стартові, газові пістолети).

Стаття 263 КК України передбачає відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, а саме: під час носіння, зберігання, придбання, виготовлення, ремонту, передачі або збуту вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу [4].

Під час розслідування кримінальних справ речовими доказами поряд із вогнепальною зброєю, можуть бути предмети, що мають не тільки зовнішню подібність, а й низку загальних принципів дії: використовують енергію вибухових речовин для метання снаряда, мають гнучкий і різкий звук пострілу тощо. Зазвичай до таких засобів належать будівельно-монтажні, сигнальні, газові, газозумові ("пугачі"), стартові пістолети. Кожний вид має своє чітко визначене цільове призначення, але під час скоєння злочинів частіше використовують для психічного впливу на жертву, яка в екстремальній ситуації (грабіж, звалтування, хуліганство, тощо) сприймає його, як вогнепальну зброю [5].

З криміналістичної і кримінально-правової точки зору такі предмети не є вогнепальною зброєю. У п. 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 року № 3 "Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами" зазначено: "Пневматична зброя, сигнальні, стартові, будівельні, газові пістолети (револьвери), пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу набоїв, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями снарядами не смертельної дії, ракетниці, а також вибухові пакети й інші імітаційно-піротехнічні та освітлювальні засоби, що не містять у собі вибухових речовин і сумішей, не можуть бути віднесені до предметів злочинів, відповідальність за які настає за статтями 262, 263 КК". Також у цій постанові вказано на те, що перероблення будь-яких предметів (наприклад, ракетниць, стартових і будівельних, інших пістолетів і револьверів, предметів побутового призначення, виготовлення обрізів із мисливських гладкоствольних рушниць і боеприпасів), в результаті чого вони набули властивостей вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин, тягне кримінальну відповідальність [3].

Проаналізувавши наукову літературу таких видатних науковців як: Р.С. Белкін [6] М.В. Салтєвський [7] П.Д. Біленчук [8] Є.П. Іщенко [9] А.В. Кофанов [8] та інших, встановлено що в криміналістичній судовій балістиці чіткого визначення поняття об'єктів перероблених у вогнепальну зброю не трапляється, а лише наведені приклади з якої зброї вони перероблюються.

Згідно п. 2.4.2 "Методики встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби (Затверджена рішенням секції судової балістики та трасології НКМР МЮ України. Протокол від 03.06.2005)" стрілецька вогнепальна зброя (нарізна вог-

непальна зброя калібром до 20 мм та гладкоствольна вогнепальна зброя калібром до 26 мм (4-й калібр) включно) - є така зброя, що призначена для ураження цілей снарядами, що одержують направлений рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння металевого заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані. По способу виготовлення вогнепальна зброя класифікується на: вогнепальну зброю промислового виробництва; вогнепальну зброю кустарного виробництва; перероблену вогнепальну зброю; вогнепальну зброю, саморобну вогнепальну зброю, виготовлену шляхом переробки виробів, що не були вогнепальною зброєю, ми зупинимось на останньому понятті:

- вогнепальна зброя, виготовлена шляхом переробки виробів, що не були вогнепальною зброєю - газова й пневматична зброя, сигнальні та інші пристрої спеціального, господарсько-побутового, промислового призначення, у конструкцію яких саморобним або кустарним способом внесено зміни, внаслідок чого вони набули властивостей вогнепальної зброї [2].

Із перерахованих вище, на наш погляд воно є найбільш приближеним визначенням, щодо об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю.

Стже, виходячи з результатів дослідження, визначення об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю на наш погляд повинно мати такий зміст: "Об'єкти, перероблені у вогнепальну зброю - це вогнепальна зброя, перероблена або до конструкції якої внесені зміни (саморобним чи кустарним способом) у зброю (пневматична, стартова, газова) або у пристрої (спеціального, господарсько-побутового та промислового призначення), які до цього вогнепальною зброєю не являлися, внаслідок чого вони набули властивостей вогнепальної зброї.

Таким чином, криміналістичне дослідження об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю потребує комплексного і системного підходу та вироблення на його основі загальнотеоретичних і методологічних основ. Дослідження об'єктів перероблених у вогнепальну зброю повинно являти собою сукупність окремих напрямків діяльності з криміналістичних досліджень кожного з видів об'єктів. Це як специфічне завдання, яке постійно розвиваючись потребує змін у розумінні об'єктів та предмету дослідження, в яких поєднується теоретичні положення, положення криміналістичної техніки, а також методики розслідування окремих видів злочинів.

Використана література:

1. Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Сулява О.Ф. Балістика: криміналістичне вогнестрільне зброєзнавство. Підручник / За редакцією проф. П.Д.Біленчука. – К.: Міжнародна агенція "BeeZone", 2003. – С. 11.
2. Методика встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби (Затверджена рішенням секції судової балістики та трасології НКМР МЮ України. Протокол від 03.06.2005) – Київ, 2005.
3. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26 квітня 2002 року "Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами".
4. Кримінальний Кодекс України – К.: "Відомості Ради України", № 25 – 26 від 29 червня 2001 року – Сімферополь: "Реноме", 2002. – С. 122.
5. Кофанов А.В. Криміналістична техніка: навчальний посібник. – К.: КИЙ, 2009. – С. 196.
6. Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р., Криміналістика: Учебник для вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.:Норма, 2007. – С. 237.
7. Салтєвський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник.- К.: Кондор, 2005. – С. 232.
8. Біленчук П.Д. Криміналістика: Підручник / За ред. П. Д. Біленчука. – 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Атіка, 2001. – С. 153.
9. Ищенко Е.П. Криминалистика: Учебник / Под ред. Е.П. Ищенко. – М.: Юристъ, 2000. – С. 164.
10. Біленчук П.Д., Дубовий О.П., Салтєвський М.В., Тимошенко П.Ю. Криміналістика: Підручник / За ред. П. Д. Біленчука. - К.: Атіка, 1998. – С. 283.
11. Проект Закону України "Про зброю" Кабінету Міністрів України від 04.05.1995 р. № 39-1245/4; Проект Закону України "Про зброю" Кабінету Міністрів України від 31.08.1996 р. № 39-2364/4.
12. Біленчук П.Д. Зброєзнавство: правові основи обігу вогнестрільної зброї. Порівняльний вітчизняного та зарубіжного законодавства: Україна. Європа. Світ: монографія / Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Сулява О.Ф.; за ред. проф. П.Д. Біленчука. -К.: Міжн. Агенція "BeeZone", 2004. – 464 с.
13. Проект Закону України "Про зброю" народних депутатів України В. Мойсика, О. Бандурки, М. Маркуша, В. Нечипорука, С. Сінченка та іншими від 29.10.2003 № 1171-д.

УДК 343.346.1

**ПІДРОБЛЕНИЙ ІДЕНТИФІКАЦІЙНИЙ НОМЕР
ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ: ЦІННІСТЬ АБО
"АНТИЦІННІСТЬ" У СКЛАДІ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО
СТ. 290 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ?**

У публікації проводиться юридичний аналіз ознак підробленого ідентифікаційного номера транспортного засобу у складі знищення.